

Коляда Наталія Миколаївна

доцент кафедри соціальної педагогіки та історії педагогіки
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОРГАНІЗАТОРІВ ДИТЯЧОГО РУХУ

Організатор дитячого руху – педагог-вихователь, професіонал у галузі дитячого руху, учасник та організатор життєдіяльності дитячого колективу. Причому сьогодні – це навіть не професія і не спеціальність, це функція педагога-вихователя, для реалізації якої потрібні відповідні знання, уміння, навички, тобто спеціальна підготовка [2, с. 24]. Проте аналіз сучасної практики виявив, по-перше, проблеми професійної некомпетентності дорослих (соціальних педагогів, організаторів) у питаннях взаємодії з дитячими об'єднаннями, а також відсутність кадрів, які здатні підтримати дитячу соціально та особистісно значущу ініціативу й самодіяльність. Одна із причин – новизна ситуації, що склалася в дитячому рухові: демонополізований, варіативний за цілями, цінностями, спрямованістю діяльності, різноманітний за формами, він має поки що незначний соціальний і виховний вплив та потребує підготовки відповідних висококваліфікованих спеціалістів – організаторів дитячого руху [2, с. 4].

Сучасні дослідники дитячого руху виокремлюють цілий ряд актуальних проблем, пов'язаних з підготовкою та формуванням організаторів дитячого руху. Серед них – формування соціальної компетентності дорослого лідера, організатора дитячого об'єднання, які в ситуації неформального спілкування, використання соціалізуючого потенціалу ввірених їм формувань доповнюють, розширюють і поглиблюють життєвий досвід дитини, озброюючи її певними ціннісними орієнтирами [1, с. 186].

Актуальність означеної проблеми російська дослідниця В.М. Басова підтверджує статистикою. Так, відповідно до даних, отриманих у процесі

спеціально організованого дослідження, 82,3% лідерів та організаторів дитячих і підліткових громадських організацій слабо орієнтуються у питаннях молодіжної політики; близько 90% з них не можуть інтерпретувати вітчизняні та міжнародні законодавчі акти щодо дитинства; більше 75% опитаних своє завдання вбачають у тому, щоб „зайняти” дітей та підлітків, „заповнити їхній вільний час просоціальними видами і формами діяльності”, „організувати дітей та підлітків”, „об'єднати їх” і т.п. [1, с. 186].

При цьому лідери та організатори дитячих формувань серед проблем дитячого руху ставлять на перший план так звані „зовніші” питання (недостатнє фінансування, відсутність розуміння та підтримки з боку адміністрації, органів місцевого самоуправління) і практично не пов'язують їх з власною компетентністю. Однак, реальний лідер (організатор), який веде за собою інших, покликаний бути генератором ідей, носієм цінностей, норм, традицій, ініціатором певних дій з боку інших. Все це визначає міру його відповідальності за прийняті рішення, за їхнє виконання, дієвість і результативність яких в значній мірі визначається його компетентністю [1, с. 186–187].

На основі проведеного аналізу основних підходів щодо трактування поняття „соціальна компетентність” (здатність та готовність людини цілеспрямовано регулювати власні відносини з оточуючою дійсністю та іншими людьми), визначення її складових (когнітивної, афективної та поведінкової) В.М. Басова дає таке визначення мети формування соціальної компетентності лідера (організатора) дитячого громадського об'єднання: по-перше – озброєння його знаннями про специфіку даного об'єднання, вправління в кооперації, співпраці, заохочення до вільної комунікації; по-друге – розвиток здатності до розпізнавання та вирішення конфліктів, розвиток емпатії, вироблення рольової диспозиції та дистанції [1, с. 190].

У свою чергу, формуванню соціальної компетентності лідерів (організаторів) дитячого руху будуть сприяти такі фактори: знання з педагогіки, психології, методики виховної роботи; уміння і навички

організації взаємодії з іншими людьми, які засвоюються ними під час виконання практичних і творчих завдань; активна участь у виховних заходах та соціальних акціях, які вимагають прийняття відповідальних рішень, долати складні ситуації і т.п. [1, с. 191].

Як свідчить проведений аналіз, проблема формування соціальної компетентності не є абсолютно новою в історії вітчизняної та зарубіжної педагогіки, в тому числі й в історії дитячого руху. Про це, зокрема, свідчить історико-педагогічний досвід діяльності скаутської організації. За словами її засновника Б. Пауела, необхідно вчитися сумісній роботі разом з іншими, повазі до інших, допомозі тим, хто її потребує; необхідно турбуватися не тільки про інтелектуальний або фізичний розвиток дітей, але й вчити людину взаємодіяти, вчити основам соціального спілкування, формувати у неї соціальні навички. Відповідно – допомагати особистості ставати соціально компетентною [1, с. 193].

Формування соціальної компетентності має здійснюватися, насамперед, під час професійної підготовки організатора дитячого об'єднання. Зокрема, у ВНЗ I-II та III-IV рівнів акредитації. Так, стандартом вищої освіти (освітньо-професійною програмою та освітньо-кваліфікаційною характеристикою) зі спеціальності 6.010106 «Соціальна педагогіка» передбачено засвоєння майбутніми соціальними педагогами знань і вмінь з навчальної дисципліни «Теорія та методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України».

Проте практика свідчить про недостатність існуючих форм підготовки організаторів дитячого руху, які на сьогодні в основному обмежені академічною підготовкою спеціалістів соціальної та соціально-педагогічної сфери у ВНЗ. Сучасність потребує ширшого розповсюдження нетрадиційних, інноваційних форм формування кадрового потенціалу дорослих лідерів дитячих формувань (семінарів, таборних зборів, шкіл лідерів, тренінгів і т.п.), які сприятимуть, насамперед, формуванню соціальної компетентності організаторів дитячого руху.

Сучасні науковці, практики висувають ряд пропозицій щодо підвищення ефективності підготовки сучасних організаторів дитячого руху, серед яких: оновлення змісту підготовки (загальнофілософські основи, психолого-педагогічні основи, технології, методики організації життєдіяльності дітей та дорослих в дитячих об'єднаннях); зосередження уваги на усвідомленні досвіду минулих років; врахування вікових особливостей та прав дітей; формування умінь вибору змісту роботи, планування і т.п. [3, с. 369, 371].

Таким чином, на порядку денному – формування справжнього соціально компетентного організатора дитячого формування. Сучасність вимагає розробки ефективних моделей та механізмів підготовки кадрів для дитячого руху із врахуванням адекватних особливостям часу орієнтацій та інтересів дітей, а також соціально-політичної ситуації.

Список використаних джерел:

1. Басова В. М. Социальная компетентность / В. М. Басова // Социокинетика. Лидерство в детском движении: время и ценности / Сост. и ред.: Т.В. Трухачёва, А.Г. Кирпичник. – М.: Ассоциация исследователей детского движения, 2004. – С. 186–193
2. Руденко И. В. Подготовка организаторов детского движения в России (историко-педагогический анализ) : монография / И. В. Руденко ; под. ред. Л. В. Алиевой. – М. : Пед. общество России, 2008. – 232 с.
3. Социокинетика. Лидерство в детском движении: время и ценности / Сост. и ред.: Т. В. Трухачёва, А. Г. Кирпичник. – М.: Ассоциация исследователей детского движения, 2004. – 464 с.